

Izbija vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredništvo in upravniški prostori:
2657 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

CHICAGO, ILL., PETEK, 4. SEPTEMBRA (SEPT. 4), 1936. Subscription \$6.00 Yearly STEV.—NUMBER 176

Španski uporniki obnovili ofenzivo ob francoski meji

Civilno prebivalstvo se umaknilo na francosko ozemlje po bombardiranju mesta Behobieja. Vlade čete razdejale fašistično letališče v bližini Madrida. Angleški tisk kritizira Nemčijo, Italijo in Portugalsko, ker pošiljajo orožje upornikom. Ameriška vlada naslovila novo svaščo Američanom v Španiji

Behobie, Francija, 3. sept. — Španske vladne čete in prebivalstvo se je moralo umakniti v to francosko mesto, ko so fašistični rebeli obnovili ofenzivo. Večje število vojakov je bilo ubitih in ranjenih, ko so v čolnih silah priti čez reko Bidassoa na francosko ozemlje. Francoski orožniki, ki patrujajo mesto, so prijeli vse bežne vojake in civiliste, jih potem nalozili na vojaške tovorne avto ter odvedli v Sain Jean de Luz, Biarritz in Bayonne. Mnogo begunov je bilo ranjenih in te so poslali v bolnišnice. Nekaj brojev je priletelo tudi na francosko ozemlje in dva člana francoske civilne garde sta bila ranjena.

Rebelni topničarji sedaj bombardirajo cesto, ki vodi od francoske meje do Iruna in deloma jo je razdejali. S tem so preprečili stružev kolone španske milice z vladnimi četami, ki branijo Irun pred fašističnimi rebeli. Naskoki na to mesto se nadaljujejo in povzročili so že velike izgube na obeh straneh. Madrid, 3. sept. — Madridska vlada je obvestila prebivalce, da lahko sedaj mirno spijo, ker se jim ni treba več bati ponočnih napadov iz zraka. Vladni letalci so večer odkrili rebelno letališče v gorovju nad Madridom in ga razdejali. S tega letališča so rebelni letalci uprizarjali polete proti Madridu in v ponočnih napadih v zadnjih dneh so vrgli večje število bomb v mesto.

London, 3. sept. — Angleško časopisje srdito napada Nemčijo, Italijo in Portugalsko, ker odvirajo sklenitev nevtralnostnega pakta. Listi direktno dolžijo te države, da pošiljajo letala, orožje in bojni material španskim rebelom. Angleška vlada je sinoči naznanila, da bo ponovno pozvala te države, naj preprije francoski nevtralnostni načrt, ki naj bi preprečil razširjenost konflikta v zvezi s civilno vojno v Španiji na druge države. Pariz, 3. sept. — Biumova vlada je sinoči naznanila ojačanje svoje oborožene sile, kar je odgovor Hitlerju, ki je povečal armado na milijon mož, ko je odredil nadaljnje obvezne vojaške službe na dve leti. Edouard Daladier, minister narodne obrambe, je izjavil, da bo imela Francija armado 400.000 mož pod orožjem v oktobru. Tlačasno je bila objavljena vest, da bo general Ryde Smiley, načelnik poljskega armadnega štaba, posetil Pariz in konferiral s člani francoskega armadnega štaba.

Rim, 3. sept. — Podadmiral Magaz, ki je bil španski poslanik v Vatikanu, ko je bil diktator Primo de Rivera na krmilu, je prisel večeraj v Rim kot diplomatski reprezentant generala Francisa Franca, poveljnika fašističnih rebelov, katerih glavni stan je v Burgosu, Španija. Nastanil se je v poslopu španskega poslanikstva v Rimu, ki je nastojeno rebelom. Washington, D. C., 3. sept. — Glavni tajnik Cordell Hull je pozval vse Američane, ki se nahajajo v Španiji, naj se umaknejo iz dežele, v kateri divja civilna vojna. Poziv vsebuje tudi svadilo, da je to zadnja prilika, kajti ameriške bojne ladje, ki sodelujejo pri evakuaciji a-

Rimska kampanja proti boljševikom

Zbližanje med Hitlerjem in Vatikanom

Berlin, 3. sept. — Kardinal Eugenio Pacelli, vatikanski državni tajnik, je obvestil nacistično vlado, da bo obiskal Berlin v oktobru, kjer bo imel razgovore s Hitlerjem in drugimi nacističnimi voditelji o organiziranju kampanje proti komunistom. To naznanilo je v soglasju s pastirskim pismom katoliških škofov v Nemčiji, ki je bilo zadnje nedeljo prečitano v vseh cerkvah. V tem pismu so škofje obljubili vsestransko pomoč Hitlerju pri zatiranju boljševiške nevarnosti. Sedaj je prišla iz zanesljivih virov vest, da bo kardinal Pacelli obiskal tudi London, Pariz, Varšavo in glavna mesta drugih držav z namenom, da razširi križarsko vojno proti komunistom. Nadaljnji dokaz, da je zблиžanje med naciji in katoliško cerkvijo v Nemčiji na vidiku, je poročilo, da bo monsignor Orsengio, papežev nuncij v Berlinu, sprejel Hitlerjevo povabilo in se udeležil konference nacistične stranke v Nurembergu. Doselej se nuncij ni vmešaval v nacistične aktivnosti in proslave. Slično povabilo je Hitler poslal tudi amerškemu poslaniku W. E. Doddu, a ga je odklonil, ker mu je bilo izročeno v imenu nacistične stranke. Na podlagi washingtonskega protokola se ameriški diplomatje ne smejo udeleževati ceremonij, ki jih prirejajo politične stranke in to je vzrok odklonitve povabila.

Vatikansko glasilo okrcalo Coughlina

Vatikansko mesto, 3. sept. — "Oservatore Romano," glasilo Vatikana, je večeraj javno kritiziralo "fathra" Coughlina, detroitskega radiopridigarja, ker je v svojem govoru na konvenciji Townsendove penzijske organizacije imenoval predsednika Roosevelta lažnika in izdajalca. "V nekaterih ameriških listih je bila objavljena vest, da je dal Vatikan razumeti detroitskemu škofu M. J. Gallagherju, ko se je mudil v Rimu, da sveta stolica popolnoma odobrava aktivnosti "fathra" Coughlina," piše glasilo. "To ni res, kajti škof Gallagher dobro ve, kaj mu je bilo povedano v tem oziru, ko je bil v Vatikanu."

Stavka mlinarskih delavcev v Minneapolisu

Minneapolis, 3. sept. — Pillsbury Co., velika mlinarska družba, je morala ustaviti obrat v svojih mlinih, ko je okrog 1800 delavcev zastavkalo za zvišanje plače. Okrog petsto piketov je večeraj oblegalo tovarno, nakar je kompanija naznanila ustavitve obrata. Iz Washingtona je prišla vest, da bo delavski departament poslal posredovalca, da poravnava konflikt. ameriških državljanov, se bodo kmalu umaknile iz španskih voda. Tu domnevajo, da je v Španiji še okrog petsto ameriških državljanov.

Anglija jači svojo oboroženo silo

Rekordno število delavcev uposlenih v industrijah

London, 3. sept. — Napetost v Evropi, iz katere se lahko izemil nova vojna, je rezultirala v povečanju aktivnosti angleških industrij. To velja zlasti za jeklarsko in ladjegradniško industrijo. Uradne številke, ki so bile večeraj objavljene, kažejo, da je v angleških industrijah sedaj uposlenih 10,900,000 delavcev, kar je rekordno število. Vse industrije imajo koristi od oboroževalne tekme. Vse tovarne najemajo delavce in nekatere ne morejo niti izvršiti naročil. Samo v zadnjem tednu je dobilo več tisoč delavcev zaslužek v industrijah, ki izdelujejo orožje, letala in bojni material. Ladjedelnica v Clydu ima pogodbo z vlado glede konstrukcije treh bojnih ladij, večjega šteta križark in podmornic. Druga ladjedelnica v Tynesidu gradi bojno ladjo, ki bo stala \$40,000,000 in dva rušilca. To bo zagotovilo zaslužek velikemu številu delavcev nadaljnji dve leti.

Jeklarska in železarska industrija sta povečali produkcijo dvajset odstotkov v zadnjem mesecu. V Birminghamu in nekaterih drugih jeklarskih središčih gradijo nove tovarne, ker industriji ne morejo izvršiti vladnih naročil, dasi tovarne obratujejo noč in dan.

Američana sta preletela Atlantik

Pristala sta v Walesu, ko je zmanjkalo gasolina

London, 4. sept. — Harry Richman, ameriški filmski igralec in pevec Dick Merrill, pilot, ki sta se v četrtek dvignila z letalom Lady Peace z letališča v Brooklynu, N. Y., sta se večeraj ob 3:30 (9:30 dopoldne čikaški čas) sputila na tla na pašniku v bližini mesta Llandila, South Wales, Anglija. Njun cilj je bil London, katerega pa nista dosegla, ker sta morala na tla, ko jima je zmanjkalo gasolina. Polet proti Londonu bosta nadaljevala danes.

Eksplozija v premogovniku; dva rudarja ubita

Logan, W. Va., 3. sept. — Eksplozija plina v premogovniku Hutchinson Coal Co. je ubila dva rudarja in zajela osem drugih. Rešilno moštvo je na delu, da pride do zajetih rudarjev, a je malo upanja, da so še živi. Uradniki družbe pravijo, da je eksplozija plina povzročila iskra iz električnega motorja.

Uposlenost v illinoiskih industrijah

Chicago, 3. sept. — Državni delavski departament je naznanil, da je bila uposlenost v illinoiskih industrijah v juliju 79.4% normalnosti, skupna mezna izplačila pa samo 65.8%. Povprečna tedenska mezda delavcev je bila \$24, delavk pa \$15.60.

Lewis bo govoril po radiu na Labor day

Washington, 3. sept. — John L. Lewis, predsednik rudarske unije in Odbora za industrijsko organizacijo, bo govoril po radiu na Labor day med 9:45 in 10. uro zvečer, vzhodni čas. Govoril bo po omrežju Columbia Broadcasting Co.

HITLERJEVE INTRIGE V ŠPANSKI REVOLTI

Zveza med naciji in rebeli razgaljena

"NAPAD" NA NEMŠKI KONZULAT

Lerida, Katalonija. — (FP) — Civilno vojno v Španiji je podžgal Hitler z namenom, da paralizira Francijo, da se ne bo mogla uspešno upirati, kadar bodo nacije čete pričele z ofenzivo proti Sovjetski uniji. Sedaj se je izvedelo, da je general Francisco Franco, načelnik rebelne armade, sklenil zvezo s Hitlerjem, ki določa vstop nacističnih čet na špansko ozemlje kakor hitro bo napaden kakšen nemški konzulat v Španiji. "Napad" bodo aranžirali španiki fašisti in to bo Hitler izrabil kot pretvezo za intervencijo. V španskih vodah se zdaj nahajajo 16 nemških bojnih ladij, ki bodo izkrcale pomorščake pod pretvezo, da madridska vlada ne nudi zaščite nemškim interesom v Španiji. Levičarska vlada se zaveda te nevarnosti, zato je opozorila svet na ta načrt, ki sta ga akvala Hitler in general Franco. Ako bosta izvedla ta program, bo najbolj udarjena Francija. Fašisti jo bodo obdali z jeklenim obročem, da se ne bo mogla ganiti. Franco je že izjavil, da je pripravljena pomoriti polovico prebivalstva Španije, da se povzpne na krmilo. Vsa njegova dejanja kažejo, da namerava držati besedo. Kri španskih delavcev, ki branijo demokracijo in republiko, teče v potokih. V vsaki vasi, ki je prišla pod kontrolo fašističnih rebelov, se dogajajo grozovitosti. V Huesci so fašisti umorili 900 socialistov in liberalcev, v Saragossi pa več ko dva tisoč.

V Badajozu so divji Maročani in vojski tujske legije pobili 750 mož, žensk in otrok. Postavili so jih ob zid katedrale in ustrelili. Vsa stena katedrale je bila oškropljena s krvjo več čevljev visoko, ko so rabili končati svoj delom. Po masakru so se fašisti zbrali v cerkvi in proslavljali zmago. Kljub vsem strahotam je vera v končno zmago ljudske armade neomajana. Krvava kopel, ki so jo pripravili fašistični rebeli, je ustvarila odločnost pri branilcih španske republike, ki zahteva popolno zatrtje morilcev. S padcem Saragosse na severu bo zlomljena glavna fašistična trdnjava in padcu te trdnjave bodo sledile druge.

Francija je že izjavila, da je pripravljena pomoriti polovico prebivalstva Španije, da se povzpne na krmilo. Vsa njegova dejanja kažejo, da namerava držati besedo. Kri španskih delavcev, ki branijo demokracijo in republiko, teče v potokih. V vsaki vasi, ki je prišla pod kontrolo fašističnih rebelov, se dogajajo grozovitosti. V Huesci so fašisti umorili 900 socialistov in liberalcev, v Saragossi pa več ko dva tisoč.

Zimmerman ima pet delnic, kakor je družba potem izjavila, in je član jeklarske unije in tudi aktiven v piketni straži. Delavci so zastavkali pod vodstvom Odbora za organiziranje jeklarskih delavcev.

Trockij premeščen na kmetijo

Storand, Norveška, 3. sept. — Leon Trockij, bivši boljševički vodja, je bil večeraj v spremstvu policije odveden na neko kmetijo v bližini glavnega mesta Norveške. Tu bo ostal s svojo ženo nedoločen čas in pod stalno policijsko stražo. Sprejeti ne bo smel nobenega obiskovalca brez dovoljenja avtoritet. Sovjetska vlada je zahtevala izgon Trockega kot voditelja zarotnikov, ki so nameravali umoriti Stalina in druge visoke sovjetske uradnike, toda norveška vlada je zahtevo odklonila.

NAROČNIKOM

V ponedeljek je delavski praznik in Prosveta ne izide.

Jeklarska družba je trmasta

Delničar grozi s tožbo radi zaprtja tovarne

Pittsburgh. — Prizadevanja vladnega posredovalca Jamesa Deweya, da bi pridobil Standard Steel Spring Co. v Coraopolisu za spravo z delavci, so padla v vodo. Kot znano, je pred nekaj tedni 700 delavcev odšlo v stavko za priznanje jeklarske unije in izvojevanje drugih zahtev, nakar je družba naznanila, da ne bo več poskušala s obratom, marveč bo tovarno opustila. Zadnje dni je Dewey, posredovalec delavskega departamenta, zopet poskušal, da bi spreobrnil predsednika družbe D. T. Gleasona, toda dobil je odgovor, "da se nimamo o čem razgovarjati." Tako stoji tovarna zaprta, ker so stavkarji pregnali skebe, delavci pa ubijajo, kaj prinese bodočnost. Stradati jim vseeno ne bo treba, ker jim je državna vlada zagotovila podporo. Kaj družba prav za prav namerava, je uganka. Da bi si sama zadrgnila zanjko, je malo verjetno. Možno vsekakor je, da je na podlagi posebnega sporazuma med jeklarskimi baroni oddala svoja naročila v izgotovitev drugemu tovarnarju ali tovarnarjem, sama pa čaka na kapitulacijo delavcev. Ta sporazum jeklarskih baronov določa, da si v slučaju stavke magnetne medsebojno pomagajo in da gre profit od izgotovitve naročila v drugi tovarni prvotni družbi, v tem slučaju Standard Steel Spring Co.

Možno vsekakor je, da bo v prihodnjih par mesecih skušala odpreti tovarno, ker v industrijskih krogih pričakujejo večja naročila radi prihajajoče nove avtne sezone. Družba dela vzmeti in odbijače za avte. Vseeno se bo kmalu pokazalo, kaj je na stvari. Neki delničar po imenu Jacob Zimmerman iz Craftona je uradnikom družbe zagrozil, da bo šel na sodišče, kjer jih bo obtožil zarotništva proti delničarjem. On pravi, da nimajo nobene pravice spraviti podjetja v škodo ali propast in da bo protektiral svoje interese kot delničar.

"Smatram, da je akcija družbe, s katero je odklonila kolektivno pogajanje z delavci, ilegalna in gotovo višek samopašnosti," pravi Zimmerman v pismu predsedniku družbe. "To pravim, ker je družba 3. julija 1936 podpisala pogodbo z delavci, v kateri se zavezuje, da bo priznala njihovo pravilno izvoljenje zastopnike in svrhu kolektivnega pogajanja glede plače, delovnih ur in delovnih pogojev."

Zimmerman ima pet delnic, kakor je družba potem izjavila, in je član jeklarske unije in tudi aktiven v piketni straži. Delavci so zastavkali pod vodstvom Odbora za organiziranje jeklarskih delavcev.

DELAVSKA POSLANICA NORMANA THOMASA

Delavstvo vzpodbuja k organiziranju v industrijskih unijah

ZA DELAVSKO STRANKO

Chicago. — Norman Thomas, predsednik kandidat socialistične stranke in znan borec za delavske pravice, v svoji poslanici za Labor day vzpodbuja ameriško delavstvo na solidarnost in na strnjenje svojih vrst na industrijskem in političnem polju. Njegova poslanica se glasi:

"Ameriško delavstvo ima na ta delavski dan marsikaj, za kar je lahko hvaležno. Mi imamo svobodo, o kateri naši bratje v fašistični Italiji in Nemčiji ne vedo ničesar. Nam tudi ni treba zagrabiti za orožje in iti v vojno proti fašističnim rebelom kakor so bili prisiljeni naši bratje v Španiji. Toda naših svobodničev ne bomo mogli obdržati, ako jih ne razširimo. Vojne in fašizma ne bomo mogli preprečiti drugače, kakor da dosežemo večjo mero miru, blagostanja in svobode kakor jo ima delavstvo Amerike. Tudi nad Ameriko so črni oblaki.

Toda pri nas je tudi upanje. Ameriško delavstvo je pokazalo inspiracijsko zanimanje pri organiziranju tovarni in industrijski. To upanje je v skladu s enotnostjo. Toda leto 1936 se bo žalostno končalo, ako bo prišlo do razkola sil organiziranega delavstva. Tak razkol je popolnoma nepotreben. Delavstvo, "rank and file", ga lahko prepreči. Prepreči ga lahko, na da bi paraliziralo sijnajnega dela Odbora za industrijsko organizacijo v jeklarski in drugih glavnih industrijah, katere so danes neorganizirane.

Prva želja vsakega socialista torej je, da se strne delavstvo v vigoroznem in enotnem gibanju, ki bo pospešil industrijski unionizem med neorganiziranimi delavci. Toda industrijsko organiziranje je le eno sredstvo za doseg naše emancipacije. Vprašanje karakterja države postaja iz leta v leto valnejše za navadno ljudstvo — za vse farmerje in vse delavce. Slični argumenti, ki so privedli delavstvo do organiziranja na industrijskem polju, ga morajo voditi tudi do organiziranja v svojem lastnem interesu na političnem polju.

Respektiram upanje onih delavskih voditeljev, ki se zanašajo, da bo iz nestranskega odbora za izvolitev Roosevelta zrasla farmersko-delavska stranka. Toda mi socialisti ne moremo verjeti, da more biti pristna farmersko-delavska stranka privesek te ali druge kapitalistične stranke. Ni dobro za delavstvo, ako je pripravljeno prodati svojo volilno pravico fako poceni, in to Rooseveltu in Garnerju, ki tako malo obljubljata — niti ne dobro premišljenega dodatka k ustavi, s katerim bi napravili demokracijo ustavno! Ni dobro, da delavci podpirajo kandidate, katerih svetovalec in podporniki, na primer senator Robinson v Arkansasu, so zadnja leta na jugu razvili bičanje in ugrabljenje in celo moritve v svrhu, da obdržijo svojo moč nad izkoriščanim delavstvom. Kakršne se že vam vidijo razlike med starima strankama ali njih voditelji, mi socialisti pravimo, da niso dovolj velike.

Vojni in fašizmu se danes ne bomo mogli izogniti drugače, kakor da se ročno in umsko delamo. (Daj se za 3. stran.)

Rešilno moštvo ob vhodu v premogovnik v Moberlyju, Mo. Dva rudarja sta izgubila življenje, ko je eksplozija zanelila požar v premogovniku.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Ljubljane.)

VELIKA STAVKA V KRANJU

Gibanje vsega tekstilnega delavstva. — 2800 delavcev in delavk štrajka

Ljubljana, 21. avgusta. Včeraj je v vseh tekstilnih tovarnah v Kranju spontano izbruhnil štrajk v zvezi z mesdnevno gibanjem, ki ga vodi vse tekstilno delavstvo v Sloveniji. V Sloveniji se je zadnja leta razvijalo in razširilo mnogo tekstilnih tovarnov. Predvsem Kranj in Maribor imata velike tekstilne tovarne, ki so pa povečini v rokah tujih kapitalistov, predvsem čeških in nemških. Ena največjih v Kranju je po imenu "Intex". V Kranju in Mariboru pa je tudi nekaj manjših tovarnov, ki so v rokah domačih industrijcev.

Vse te tovarne zaposlujejo okoli 16.000 delavcev in delavk. Industrija volnenih in trikotaznih izdelkov se je zadnja desetletja, posebno pa še zadnja leta razmahnila. Zato so rasle tovarne druga za drugo in vse bolj razvijajo. Delavstvo v teh tovarnah pa je slabo plačano. Ker so strokovne organizacije leta organizirale skoraj vse delavstvo v svojih vrstah, so se skupno z delavskimi zaupniki dogovorile, da začne mesdnevno gibanje. Že nad mesec dni trajajo pregovaranja in sestavljanje je bil sklenjen kolektivne pogodbe. Toda tovarne so zavračale mezdana pogajanja.

Pred dvema dnevoma so vse tri strokovne organizacije sklenile v Kranju shod, ki se ga je udeležilo okrog 3000 kranjskih delavcev in delavk. Govorniki so razložili, da je mešani borbi kranjskih tekstilcev in borbi vseh tekstilcev v Sloveniji. Orisali so, kako podjetja zavlačujejo pogajanja za višanje mezd, ki so zdaj sramotno nizke. Delavstvo je bilo shodu zelo razburjeno, proteklo je proti početju nekaterih podjetij, ki so ob začetku mesdnevnega gibanja znižala plače in akorde. Delavstvo je zahtevalo, da se morajo pogajanja začeti takoj in da podjetja do konca kolektivne pogodbe ne smejo zniževati mezd in akorde.

Že naslednji dan pa se je pokazalo, da je v delavstvu strokovnih organizacij prav za pr. v izgovodno vodstvo nad delavstvom, ki je razburjenju včeraj popolnoma stopilo v štrajk. Delavstvo v Jugobruni, Jugočeški in Inčiču je stopilo v štrajk popolnoma, pri drugih podjetjih pa zvečer. Delavstvo je ostalo v tovarnih, zastražilo telefone, pustilo iz tovarnih niti ravnateljev in razloženih vozov izdelanega blaga. Delavke so se vlegle na ceste pred vagoni in tako sprejele izvoz naloženega blaga. Štrajk je zajel vse kranjske tekstilne tovarne, le ena tovarna na Gasteju je ugodila delavstvu z zvišanjem mezd in hiti na pomoč z delom.

Štrajku se je pridružil tudi tekstilno delavstvo v Škofji Loci in v St. Vidu nad Ljubljano pa tovarna Hribernik sporazumno z delavstvom ustavila delo. Štrajk ne pride do sporazuma z delavstvom in podjetji. Delavska borba gre za zvišanje sramotnih mezd v najbolj dotlačeni industriji. Zaposlene po večini delavke, ki dobe po 1,50 Din na uro do 2 dinarja, drugi spet delajo na akord. Če delavce slab stroj in izgovodno blago, mora celo sam plačati stroške. Zaradi tega morajo delavci in delavke delati tudi na nadure, da dobe vsaj 15 do 20 dinarjev na dan. Na sto in sto delavk dobiva na mesec le do 10 Din zaslužka, delati pa morajo po 10 do 12 ur na dan! Po večini so delavke s kmetij, zato se delavstva pač računala, da je mezdaznanje le nekakšen poravnanski zaslužek, zato so delavke grobo izkoriščale.

Ko so začeli mezdana gibanje in so delavci preko svojih strokovnih organizacij vložili pri podjetjih zahteve po večjih mezdah, so podjetja zavlačevala razpravo. Ko so zastopniki strokovnih organizacij na predvečerajšnjem shodu predlagali, naj se začne pogajanja v 14 dneh, dotlej pa naj se izvoli poseben odbor za pogajanja, je delavstvo v jezo odklonilo nadaljnje zavlačevanje ter sprejelo zahtevo, da se morajo pogajanja takoj začeti. Ker se včeraj pogajanja kljub tej zahtevi še niso začela, je delavstvo na znake s sirenami stopilo v štrajk proti volji strokovnih organizacij, zastražilo tovarne in direktorje in nameščence in telefone, poslalo kurirje v Trzin in Škofjo Loko, da še tam stopijo tekstilci v štrajk. Mimo strokovnih organizacij so delavci sestavili svoj stavkovni odbor strokovnih organizacij. Delavstvo zahteva zvišanje mezd na 3 do 4 Din na uro. Ravnatelji in nameščence tovarne so delavci ponudili izpuščili iz tovarn.

Delavstvo je sklenilo, da ne pojde preč iz tovarn, dokler ne pride do sporazuma. Zdaj se pogajanja menda že vršijo. Vse delavstvo Slovenije s simpatijami spremlja boj tekstilnih delavcev v Kranju, s posebno pozornostjo pa spremljajo ta boj tekstilni delavci ostalih mest, Maribora, Ljubljane in Litije in Celja. Kajti uspeh delavcev v Kranju bo hkrati uspeh tekstilcev vse Slovenije. Boj 3000 kranjskih delavcev in delavk gre za zboljšanje življenja 16.000 slovenskih tekstilnih delavcev, delavk in njih družin.

Štrajk brezposelnih

Vlada je določila milijonske kredite za javna dela v državi (gradnja cest in prog). Od teh milijonov je prišlo nekaj grošev tudi v Slovenijo. Za ta denar je treba pri javnih delih zaposeliti predvsem brezposelne. Iz tega denarja se že nekaj mesecev gradi nova cesta iz Zagorja v Trbovlje čez Slačnik. Zaposlenih je okrog 220 brezposelnih delavcev iz zagorske in trboveljske občine. Delavci so delali v dveh izmenah, da je bilo lahko zaposlenih več brezposelnih.

Toda namestu da bi vsaj tu ne prišlo do priganjanja in izkoriščanja, so uvedli akordno delo. Teren pa je tako težak — močvirjen — da je šlo delo kljub vsem naporom le stežka od rok in so ob akordu zaslužili delavci po 1 do 1,50 Din na uro! Zaposleni delavci so se organizirano postavljali po robu raznim šikanam in priganjanju. Na to so odgovorili nemno odpuščili 10 delavcev, čed, da so razgrajali, da ščuvajo ostale itd. Za razlog pa so navedli, da so tisti delavci iz drugih občin. Našli so neki paragraf in ga tolmačili v slabo delavstvu.

Zato so delavci stopili v štrajk. Nato je prispel v Zagorje zastopnik banke uprave, ki so mu delavci pojasnili, da gre le za pošten kruh in za protest proti krivicam.

Priljubljen je baje štrajk tudi na drugih cestah, kjer so zaposleni brezposelni iz istega fonda. Namestu da bi ta denar bil v prid brezposelnim, ga porabljajo za izkoriščanje brezposelnih, ki naj za beraško plačo in v neznošnih razmerah in šikanah zgradijo kar se da pocesti, ki so posebno v vojaškega stališta nujno potrebne.

Proces zaradi Kerestincev. — Kakor poročajo iz Zagreba, se bo 21. septembra začel v Zagrebu veliki proces proti obtožencem zaradi dogodkov v Kerestincu. Vsem je še v spominu napad kmetov na grad bivšega hrvaškega bana Mihalovića v Kerestincu konec aprila letošnjega leta. Nekaj dni pred temi dogodki je bil v Hrvaškem Primorju ustreljen na Mačkovi listi izvoljen poslanec Brkljačić. Ustreljen ga je baje neki četnik. Zaradi tega je nastalo po vsej Hrvaški veliko razburjenje, ki si je iskalo duška. Povsod so prirejali maše za ubitega somišljenika, po mašah pa so imeli shode, na katerih so objubili maševanje. V takem razpoloženju se je v okolici Kerestincev — med Zagrebom in Brezicami — raznesla novica, da so kmetje zagledali nekaj četnikov, ki so šli k banu Mihaloviću na grad v Kerestincu. Med četniki so spoznali nekoga, ki je bil po rodu iz njihovih krajev, a je postal hud nacionalist, četnik, osumljen, da je lani ubil nekoga mačkoveca. Ta novica je razpalila nezadovoljne kmete in na ravnini, kjer so pred stoletji vršili najhujši kmečki upori, so se začeli zbirati kmetje iz vseh strani. Oboježili so se s kosami in puškami ter naskočili Mihalovičev grad, kamor so odšli "četniki". Bili so to zastopniki mladinske sekcije zagrebške Jugoslovanske radikalne zajednice, stranke sedanje vlade. Razen enega so vse zastopniki pobili in razmesarili, ubili proti večeru še vso družino domačega četnika Bute ter se nato razšli. Proces proti skupini, ki je obtožena organiziranja tega napada, se bo začel torej 21. septembra, obtožnica je že sestavljena in obtoženci so jo sprejeli na znanje. Za njih zagovornike se je prijavilo mnogo zagrebških odvjetnikov. Kako važno pa pripisujejo vsi temu procesu, privirajo — da je šlo delo kljub vsem naporom le stežka od rok in so ob akordu zaslužili delavci po 1 do 1,50 Din na uro! Zaposleni delavci so se organizirano postavljali po robu raznim šikanam in priganjanju. Na to so odgovorili nemno odpuščili 10 delavcev, čed, da so razgrajali, da ščuvajo ostale itd. Za razlog pa so navedli, da so tisti delavci iz drugih občin. Našli so neki paragraf in ga tolmačili v slabo delavstvu.

Dve avtomobilski smrtni nesreči. Na klanec pri Višnji gori je neznan avtomobilist podrl 19-letnega dninarja Jožefa Zupančiča iz Spodnjega Brezovega. Fant je obležal nezavesten na cesti, avtomobilist je zdruval dalje, ne da bi se ustavil. Fanta so prepeljali v ljubljansko bolnišnico, toda njegove poškodbe so bile tako hude, da jim je kmalu po prevozu podlegel. Polcija skuša ugotoviti, kdo je avtomobilist, ki ima to smrt na vesti.

Druga nesreča se je pripetila v Ljubljani. Štiriletna Vera Skoda, hčerka delavca, je šla po Zaloški cesti, kjer je po nesreči zšla pod neki avto, ki jo je podrl in ji zlomil tilnik, da je kmalu po nesreči podlegla v bolnišnici. Soferja so zaslišali in še ni ugotovljeno, koliko je nesrečo zakrivil on, koliko otrok.

Harrisburg, Pa. — Državna administracija je ponovno zagotovila delavce v Penni, da ne bo delala nobene diskriminacije v deljenju reliefa in bo v slučaju stavke podpirala tudi stavkarje. To zagotovilo je dal strojovedjem na državni konferenci državnih tajnik David L. Lawrence.

"Governor me je naprosil, naj vam sporočim, da "new deal" ne bo dovolil državnih relifnih komisij, da bi vihtela bič nad stavkarji. Earlejeva administracija stoji na stališču, da ne bo vrgla z relifne liste niti ene osebe vsled tega, ker je v stavki, niti ne bo odklonila dati jih na relif, ker so stavkarji. Državna vlada bo gledala, da so respektirane vse pravice delavcev kot tudi pravice delodajalcev."

Koliko časa se bo Earlejeva administracija držala te taktike, je seveda drugo vprašanje, ker Pennsylvania ima zelo temno delavsko zgodovino. Dolga desetletja so bili kapitalisti absoluten gospodar nad delavci in so tudi še vedno. Tudi liberalne tendence v vladi znajo obrniti v svojo smer.

Herbert Hoover in vodja volilne kampanje republikanske stranke J. Hamilton.

Liberalni protestanti proti represiji

Cerkvenjake urgirajo na boj proti temnim silam

New York. — (FP) — Združeni svet Kristusovih cerkva v Ameriki je v pastirskem listu, ki bo prečitani v stotinah cerkvah v nedeljo pred delavskim dnem, pozval vernike protestantskih cerkva na nekompromisni boj za socialno pravičnost in svetovni mir.

Svarci pred kršenjem civilnih svobodskih in zankanjem pravice delavstvu do organizacije, pravi poslanica, da se mora dvigniti "krščanski duh kakor ognjen meč proti vsem poskusom, da se zatre človeško misel in svobodo govora, kar leži kakor mornar preko vseh dežel, kjer prevladuje fašizem."

Vprašuje, "kako naj se spriznamo s svetom, ki na eni strani nudi ves luksuz in svobodo malemu številu, na drugi pa žalostno, dolgočasno in morečo eksistenco širokim masam?" Svari proti tendenci, da se bodo ljudje ob prihodu boljših časov zadovoljili z brezpomembnimi kompromisi in pozabili na temne čase depresijskih let, "kateri ne more izbrisati nobeno zaželeno okrevanje." Vsed tega je treba vedno imeti pred očmi železno težnjo, "da nas ne sme ničesar odvrniti od stalnega iskanja potov za prilagodjenje nove tako hude, da jim je kmalu po prevozu podlegel. Polcija skuša ugotoviti, kdo je avtomobilist, ki ima to smrt na vesti."

Druga nesreča se je pripetila v Ljubljani. Štiriletna Vera Skoda, hčerka delavca, je šla po Zaloški cesti, kjer je po nesreči zšla pod neki avto, ki jo je podrl in ji zlomil tilnik, da je kmalu po nesreči podlegla v bolnišnici. Soferja so zaslišali in še ni ugotovljeno, koliko je nesrečo zakrivil on, koliko otrok.

Harrisburg, Pa. — Državna administracija je ponovno zagotovila delavce v Penni, da ne bo delala nobene diskriminacije v deljenju reliefa in bo v slučaju stavke podpirala tudi stavkarje. To zagotovilo je dal strojovedjem na državni konferenci državnih tajnik David L. Lawrence.

"Governor me je naprosil, naj vam sporočim, da "new deal" ne bo dovolil državnih relifnih komisij, da bi vihtela bič nad stavkarji. Earlejeva administracija stoji na stališču, da ne bo vrgla z relifne liste niti ene osebe vsled tega, ker je v stavki, niti ne bo odklonila dati jih na relif, ker so stavkarji. Državna vlada bo gledala, da so respektirane vse pravice delavcev kot tudi pravice delodajalcev."

Koliko časa se bo Earlejeva administracija držala te taktike, je seveda drugo vprašanje, ker Pennsylvania ima zelo temno delavsko zgodovino. Dolga desetletja so bili kapitalisti absoluten gospodar nad delavci in so tudi še vedno. Tudi liberalne tendence v vladi znajo obrniti v svojo smer.

vim potrebam bodisi skozi svobodne zadrudne organizacije, davčne ukrepe ali skozi druga praktična sredstva socialne kontrole v svrhu, da bodo oni, ki danes životarijo v borni eksistenci, prišli do boljšega življenja."

Poslanica žigosa postave za učitejsko prigoso lojalnosti, zvezne represijske zakone, napade na akademsko svobodo in poštenje in "široko zankanje pravice delavstvu do organizacije in kolektivnega pogajanja s strani temnih sil, ki se odevajo s plaščem patriotizma." S tem gašenjem politične demokracije "krščanska cerkev ne more imeti nič skupnega."

"V mišljenju, govoru in izvajanju našega vpliva na javno politiko moramo vedno podpirati take korake, ki vodijo v mirno spremembo socialnega reda. Nasprotovati moramo politiki oboževanja in stalnega naraščanja militaristične kontrole ter brez pomisleka urgirati ameriško sodelovanje z drugimi narodi pri študiranju in odstranjevanju političnih in ekonomskih krivico, iz katerih izvira vojne."

Ta "revolucionarna" poslanica seveda ni odsev protestantskih cerkva na splošno, marveč je levega krila, liberalcev, ki so organizirani v splošnem cerkvenem svetu. S prikupljanjem "prospertite" je med "stabilnimi" elementi zopet zavel burbonizem. Z a d n j a konvencija metodistov je na primer pometala z odgovornih administrativnih pozicij vse radikale in bolj liberalnim pridigarjem dala nagobčnik. Radikalizem je bil v tej in tudi drugih cerkvah v zadnjih letih le toliko časa več ali manj popularen, dokler so padali cerkveni dohodki . . .

Vlada bo podpirala stavkarje

Nudila jim bo pomoč v slučaju stavke

Harrisburg, Pa. — Državna administracija je ponovno zagotovila delavce v Penni, da ne bo delala nobene diskriminacije v deljenju reliefa in bo v slučaju stavke podpirala tudi stavkarje. To zagotovilo je dal strojovedjem na državni konferenci državnih tajnik David L. Lawrence.

"Governor me je naprosil, naj vam sporočim, da "new deal" ne bo dovolil državnih relifnih komisij, da bi vihtela bič nad stavkarji. Earlejeva administracija stoji na stališču, da ne bo vrgla z relifne liste niti ene osebe vsled tega, ker je v stavki, niti ne bo odklonila dati jih na relif, ker so stavkarji. Državna vlada bo gledala, da so respektirane vse pravice delavcev kot tudi pravice delodajalcev."

Koliko časa se bo Earlejeva administracija držala te taktike, je seveda drugo vprašanje, ker Pennsylvania ima zelo temno delavsko zgodovino. Dolga desetletja so bili kapitalisti absoluten gospodar nad delavci in so tudi še vedno. Tudi liberalne tendence v vladi znajo obrniti v svojo smer.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904

Podporna Jednota

Inkorp. 17. Junija 1907 v državi Illinois

167-59 Lawndale Ave., Chicago, Ill. Tel. Rockwell 4904

GLAVNI ODBOR S. N. P. J.

UPRAVNI ODBESK:

VINCENT CAINKAR, predsednik.....2687 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 FRED A. VIDER, gl. tajnik.....2687 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 LAWRENCE GRADISHEK, taj. bol. odd. 2687 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 JOHN VOGRICH, gl. blagajnik.....2687 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 FILIP GODINA, upravitelj glasila.....2687 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 JOHN MOLEK, urednik glasila.....2687 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI:

FRANK SOMRAK, prvi podpredsednik.....906 E. 74th St., Cleveland, O.
 JOHN E. LOKAR JR., drugi podpredsednik.....1097 E. 169th St., Cleveland, O.

GOSPODARSKI ODBESK:

MATH PETROVICH, predsednik.....263 E. 151st St., Cleveland, O.
 ANTHONY CVETKOVICH.....985 Seneca Ave., Brooklyn, N. Y.
 JOHN OLIP.....149 S. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.

POROTNI ODBESK:

JOHN GORSEK, predsednik.....414 W. Hay St., Springfield, Ill.
 ANTON SULAR.....Box 27, Arma, Kans.
 JOHN TRČELJ.....Box 257, Strabane, Pa.
 FRANK PODBOJ.....Box 61, Parkhill, Pa.
 FRANK BARBICH.....19511 Muskoka Ave., Cleveland, O.

NADZORNI ODBESK:

FRANK ZAITZ, predsednik.....2301 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 FRED MALGAI.....25 Central Park, Peru, Ill.
 JACOB AMBROZICH.....418 Pierce St., Eveleth, Minn.

POBESK:

POBESK - Korespondenca s glavnimi odborniki, ki delajo v gl. uradu, se vrši izključno preko pisarne, ki se nahaja na 2687 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Vse dopise, ki so namenjeni na ime gl. odbora, naj se pošljejo na 2687 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Vse dopise, ki so namenjeni na ime gl. odbora, naj se pošljejo na 2687 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Vse dopise, ki so namenjeni na ime gl. odbora, naj se pošljejo na 2687 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

NOTE: Correspondence with the Supreme Office should be addressed as follows: Communications for the supreme president should be addressed to him. All communications for money and business concerning lodges and members other than cash benefits should be addressed to treasury's office. Matters of lodge benefits should be addressed to the lodge's secretary. Financial matters under the jurisdiction of the treasurer's office should be taken up with him. Complaints concerning the work of the executive board should be addressed to Frank Billa, chairman of the Board of Supervisors. Charges, complaints and appeals should be addressed to John Gorlich, chairman, Judicial Committee.

Dnevnik čuti posledice stavke

Izgubil je več tisoč naročnikov

Peoria, Ill. — (FP) — Tukajšnji dnevnik "Journal-Transcript" ima malo prijateljev, odkar je odpuščil tri časopisne delavce, ko so organizirali krajevno postojanko Ameriškega časopisnega gilda. S tem je izrazil stavko, ki traja že tri tedne. Po več letih grdega dela proti organiziranemu delavstvu žanje sadove.

Za stavkarje se je zavzel svet delavskih in strokovnih unij, ki je dal dnevnik na listo sovražnikov organiziranega delavstva in pozval člane, naj ga bojkotirajo. Prispeval je tudi večje vsote v stavkovni sklad.

Mestni svet je na pritisk unij s 14 proti enemu glasu odločil umakniti oglasov, ki so mu nosili mastne dobičke, dokler ne bo pristal na kolektivna pogajanja. To je svet storil na podlagi teorije, da je uprava lista kršila določbe Wagnerjevega zakona, ker ni hotela priznati časopisnim delavcem pravice organiziranja.

Stavkarji vodijo učinkovito kampanjo, ki je odvzela listo že več tisoč naročnikov. Samo v enem tednu je list odpovedalo dva tisoč naročnikov. Bojkotna kampanja se je raztegnila na Pekin in druga okoliška mesta. V Pekinu delavci še niso pozabili, da je bil list na strani delodajalcev zadnja zimo, ko je izbruhnila splošna stavka in da je v svojih kolonah blatil stavkarje. Vse unije v Pekinu in v okolici so prispevale velike vsote v stavkovni sklad časopisnih delavcev.

Delavska poslanica Normana Thomasa

(Nadaljevanje s 1. str.)
 lavstvo v mestih in po delih organizira pod lastnim praporom. Kot socialist je torej moje drugo upanje na letošnji delavski dan, da bo organizirano delavsko gibanje, predno mine leto, spoznalo, da ni druge poti in da bo pomagalo graditi močno farmersko-delavsko stranko, ki bo popolnoma neodvisna od starih strank in njih voditeljev in katera bo popolnoma posvečena blagostanju, miru in svobodi ter stabiliranju nove družbe, v kateri bo šla produkcija za rabo in v kateri bodo velika produkcijska sredstva socialna svojina. Delavstvu, ki kreira vse bogastvo, tudi pripada vse bogastvo. Naj bo to naše bojno geslo in leto za letom bomo videli svetlejši delavski dan v tej naši veliki deželi."

Zavarovati sem se dal proti požaru in tobi, — pravi Lewy Lowenbachu.

Proti požaru, to še razumem, toda povej mi, kako delaš točo.

Grupa stavkokazov, katere je Pinkertonova detektivska agentura poslala jekljarski kompaniji v Portsmouthu, O., ko je izbruhnila stavka.

PIKNIK

kateraga prirede Klubi J. S. Z. in društva Prosvetne matice iz severnega Illinoisa in južnega Wisconsin

v nedeljo 6. septembra 1936 v Možinovem parku, Waukegan, Ill.

Govorniki: John Fisher, socialistični kandidat za governerja; Joško Oven iz Chicaga, Ill., in več drugih. Popoldan in zvečer ples. Igra J. Steblaj st. in Kucierjeva godba.

Govori - ples - petje - tekme!

Rožki iz bližnjih in daljnih naselbin Illinois in Wisconsin ste slijedno vabljeni, da se udeležite 6. septembra te skupne delavske manifestacije. ODBOR.

KRIŠTOF DIMAČ

Spisal JACK LONDON. — Iz angleščine prevedel FRANCE MAGAJNA

Stine in Sprague pa nista poznala hitrosti in menda celo nista mogla razumeti, da vsak trenutek lahko pritisne raz in jih zakuje v led. Mečkala sta in mečkala, povsod sta bila napoti, odlašala sta venomer odhod in prizadevala Krišu in Čoku nepotrebno delo.

"Veš kaj, spoštovanje do Boga izgubljam, ko vidim, da je ustvaril dve taki zmoti v človeški podobi." Tako je Čok bogoljubno izrazil svoj stud do obeh mehkužcev.

"Zato si pa ti toliko bolj pristna roba," je menil Kriš in se nasmehnil. "Čim dalj te gledam, tem bolj spoštujem Boga."

"Kajne, da je dobro pogodil, ko me je ustvaril?" se je smejal Čok, da bi si pomagali iz zadrege, v katero ga je spravil poklon tovarišev.

Vodna pot je vodila preko jezera Labarge. Tu ni bilo toka, temveč le štirideset milj dolga vodna plast, ki jo je treba preveslati, ako ni slučajno vlekeli pravi veter. Ampak čas pravega vetra je žal minil. Pihala je od severa ledena burja, da je šlo do kosti.

Vodna površina je pod njenim pritiskom valovita in je silno ovirala veslanje. Pa to še ni bilo vse. Naletaval je sneg, ki ga je neslo pe burji, vesla pa so se v mrazu pokrivala s poledico, ki jo je bilo treba večkrat krčiti s sekirico. Sprague in Stine sta morala priti za vesla, kadar je prišla vrsta nanju. Vmes pa sta seveda potrpežljivo lenarila. Kriš je dobro vedel, da mora veslač vreči vso svojo težo na veslo; opazil pa je, kako sta gospodarja varala celo pri veslanju. Navidezno sta napenjala vse svoje sile, dejansko pa sta držala vesli v ostrem kotu, tako da vodni odpor ni bil prevelik. Čoln je zategadelj komaj lezel naprej.

Koncem tretje ure je Sprague potegnil svoje veslo v čoln in rekel, da bodo čoln obrnili nazaj k ustju reke, kjer je bilo udobno zavrtje. Stine mu je pritrjeval. S tem je bilo več težko priborjenih milj izgubljenih. Drugi in tretji dan so prav tako brezplodno poskušali preveslati jezero. K ustju reke so od White Horse neprestano dohajali novi čolni. Tako se jih je nabral cel roj, nad dvesto po številu. Vsak dan je dospelo štirideset do petdeset čolnov, pa so le trije ali štirje srečno preveslali do severozapadne obali in se niso vrnili. V zakonih se je začel pojavljati led, ki se je polagoma širil. Bilo je očitno, da bo jezero zamrznilo nekam par dni.

"Ze davno bi bili na oni strani, če bi onadva imela vsaj toliko duše kakor morski pajki," je rekel Kriš Čoku na večer tretjega dne, ko sta sedela ob ognju in sušila mokre mokasine. Saj bi bili danes lahko prišli čez, pa sta ukazala nazaj. Samo eno uro še in zapadna obal bi bila naša. Tako sta ko dva otroka v pragozdu."

"Tako je," mu je pritrjil Čok. Par trenutkov je obračal svoj mokasin nad plamenom in premišljeval. "Poglej no, Dimač. Otdod do Dawsona je še sto milj. Če počeva običajni tukaj, morava nekaj storiti. Kaj praviš?"

Kriš ga je gledal in čakal. "Teh dveh otročajez ne smeja več poslušati," je nadaljeval Čok. "Ukazovati res da znata, pa na denar razpisati, toda kljub temu sta otročička, kakor si rekel. Če počeva dospeti v Dawson, morava midva prevzeti poveljstvo."

Spogledala sta se. "Pa naj bo," je rekel Kriš in podal tovarišu roko, v znak, da odobrava predlog.

Drugo jutro še pred zorom je Čok zagrmel budnico: "Alo, pokonci! Skobacajta se ven, zaspanca! Kava je gotova! Le hitro ponjo! Potem odrinemo!"

J. Lemaitre: Telemahova ženitev

Telemah je bil pravkar izpolnil dvajseto leto. Roditelja sta razmišljala, kako bi ga oženila. Toda težko mu je bilo najti ženo v soseski, zakaj vse mlade kneginje z-Zantha, Zakintha in Dulihija so bile sestre ali sestrične snubecev, katere je pobil veličastni Uliks in balo so se, da bi se dale prositi, preden bi stopile v njegovo družino.

Tedaj se je spomnil Uliks na Navzikajo, na njeno dražest in lepi značaj. Njenim staršem je bil dolžan hvalo, da se je mogel vrniti domov. "Spominj se pa celo," je rekel, "da je kralj Alkinoos, ki je mislil, da sem še samec, želel, da bi postal njegov zet. Bil sem sicer malce prezrel za njegovo hči. Prepričan sem pa vašeno, da bi me bila vzela za moža. Še rajši bi pa, dragi moj sin, vzela v tebi mojega dvojnika, mlajšega, bolj svežega in prijetejnega očem. Morda še ni omožena. Če mi verjameš, boš ča ugodnem vetru pripravil ladjo in se odpeljal na obisk h kralju Alkinoosu na otok Fejakov."

"Prav rad," je rekel Telemah. No, tistega dne se je izkrca v pristanišču na Itaki odpeljal k Menelaju, špartanskemu kra-

lja, poiskal Uliksa z darovi in mu dejal: "Poslušaj sporočilo, ki so mi ga izročili late. Kralj Menelaj in njegova žena Helena sta tvojeje sestra Telemaha ohranila v najboljšem spominu. V kratkem časa v svetlih dvorcih sprejela kralja in kraljice Fejakov, kjer si bil v gosteh, in njuno hčerko Navzikajo. Če bi se torej tvojemu sinu hotelo vrniti se v Sparto, bi se tam sestal s to ljubeznivo deklico. Kralj Menelaj mi ni o tem nič več povedal. Toda če Telemah sprejme njegovo vabilo, se more poslužiti ladje, ki me je pripeljala semkaj."

"Vse to je prav dobro premišljeno," je odvrnil Uliks, "in spet spoznam modrost in naklonjenost svetlega kralja Menelaja."

"Oče," je rekel Telemah, "jutri zjutraj odpotujem."

Telemaha sta kralj Menelaj in božanska Helena sprejela prav prijazno. Ko ga je služabnica u mila in odišavila in ko si je pregnal lakoto in žejo, je praskal: "Kje pa je kneginja Navzikaja?"

Kljub temu, da sta Stine in Sprague godrnjala in se pritoževala, sta vendar morala odiniri dve uri bolj zarana nego kadarkoli prej. Burja je rezala vedno ostreje in po preteku malo časa so jim bila lica pokrita s tenko plastjo ivja, dočim so bila vesla docela okovana v led. Tri ure so se ti štirje možje borili s prirodnimi silami. Dva sta veslala na vse kripilje, eden je stal ob krmilu, eden pa je kršil led. Počival ni nobeden, le vrstili so se. Severozapadna obala se je čedalje bolj bližala. Burja pa je rasla v vsakim trenutkom. Končno je Sprague nehal veslati, češ, da ne more več. Čok je, to videč, takoj zgrabil za veslo, čeprav bi se bil njegov odmor moral baš začeti.

"Kaj pomaga," se je umikal ta, "če pa ne bomo uspeli! Vrnimo se!"

"Naprej gremo," je rekel Čok. "Razbijajte ed in ko se boste spet bolje počutili, boste prišli za veslo."

Z nadčloveškim naporom in delom so končno dosegli obal, toda bila je polna skal in pečin. Nikjer ni bilo zavetja, kjer bi bili lahko pristali.

"Kaj nisem pravil?" je dejal Sprague. "Niti začivkali niste," ga je zavrnil Čok. "Obrnimo!"

Nihče ni odgovoril. Kriš je vodil čoln v varni razdalji ob obali. Včasih so se z vsakim sunkom vesel pomeknili za čevljev naprej, včasih pa je bilo treba dveh ali treh sunkov, da so ostali na mestu, take valove je burja gnala. Kriš se je trudil na žive in mrtve, da je opogumil oba slabiča. Poudarjal je, da še noben čoln ni nazaj krenil, če je dosegel to obal. Nedvomno mora biti kje v bližini zavetje. Potekla je tako ena ura, potekla je druga.

"Ako bi vidva, fanta, vilila nekaj tiste kave, ki sta jo zavila v odeje, v svoji vesli, bi se že premeknili z mesta," se je hudoval Čok, "tako pa samo nekaj gibljeta in niti za funt teže ne potisneta naprej."

Nekaj minut pozneje je Sprague znova potegnil veslo v čoln. "Ne morem več," je rekel in v njegovem glasu so bile solze.

"Tudi z nama je taka," je odgovoril Kriš, ki mu je bilo, da bi se zjokal ali pa koga ubil, "pa vendar rineva naprej."

"Nazaj, ne naprej! Obrnite čoln!"

"Čok, primi pa ti za čoln, če ta noče," je poveljeval Kriš.

"Primem," je bil odgovor, "ta naj pa led drobi."

Toda Sprague ni hotel izročiti vesla in tudi Stine je nehal veslati; čoln se je polagoma začel pomikati nazaj.

"Obrnite, Dimač," je ukazal Sprague. In Kriš, ki ni nikoli v svojem življenju kiel, se je sam sebi začudil. "Hudič naj me vzame, če bom to storil," je odvrnil divje. "Veslo v roke, pa veslajte!"

V trenutkih onemoglosti se zgodi, da v ljudeh ugane slednji čut človeškega dostojanstva. Tak trenutek je napočil tedaj. Vsak izmed štirih mož je dosegel to usodno točko. Sprague je potegnil izpod plašča samokres in pomeril na Kriša, ki je krmaril. Ta ni še nikoli v svojem življenju zrl v cev samokresa, ampak v tem hipu se mu je zdel ta dogodek čuda malenkosten. Kar čisto naravno se mu je zdelo, da mu molli samokres pod nos.

"Ako samokresa takoj ne odložite, vam ga bom vzel in vam zdrobil glavo z njim."

"Če ne obrnete čolna, vas ustrelim," je grozil Sprague.

Takrat je pa Čok posegel vmes. Prenehal je s kršenjem ledu in stopil Spragu za hrbet.

(Dalje priloženo.)

potolazila in razvedrila. Posadila si ga je poleg sebe za mizu na vrtu, kjer so uživali hlad in v stebrišču, kjer so se zbirali, da so gledali plese in vseh vrst va- je moči in okretnosti. Skrbela je da dvorni pevec Demodikos med obedi ni slavil nič drugega kot Uliksove dogodivščine. In na lepih mestih pesnitve je pogledavala Telemaha in se mu nasmi- vahnejše občudovanje za časti- vredno Penelopo. Časih, kadar je sedela ob ognjišču in predla škrtalno volno, je poprosila Telemaha, naj ji pomaga odmotati klopčič. In z veseljem mu je pripovedovala najzanimivejše dogod- ke iz obleganja Troje, vendar pa Parida ni omenjala.

Helena je bila stara petintri- deset let. Njena lepota malce izmučena, je bila še bolj ginja- va. Njeni pogledi so se zdeli glo- blji od pogledov drugih žena in njen glas prodirnejši in meh- keje ga je menjavala. Ponavdi je bila resna, toda polna dra- žesti in miru.

Nekega večera je rekla Tele- mah: "Ladjo, ki pelje fejaško kra- ljevsko dvojico in njuno hčerko so videli, kakor sporočajo, v Py- losu. V pristanišču jih pričaku- je voz. Jutri bodo tu."

ve mladosti. Toda to prednost mladina pogostoma manje ceni kot zreli in izkušeni možje. Telemah se je prav malo zanimal za mlado kneginjico. Z lepimi besedami se ji je zahvalil za vse, kar je bila storila Uliksu, toda nič drugega se ni spomnil kar bi ji mogel povedati.

Mislil je samo na Heleno. Helenina slika mu je vzmernirjala noči. Po Tezeju, po Menelaju, po Paridu, po Hektorju, po tolikih drugih junakih ga je podjarmila razdejajoča dražest spokojne Ledine hčere.

Končno sta kralj Alkinoos in njegova žena Arete opazila, da je bil Telemah hladen do Navzikaje. Sodila sta, da Uliksov sin močno odlaš s snubitvijo. Menelaj je pripisoval to počasnost plašnosti obeh mladih ljudi in govoril:

"Potrpiljenje! Čas bo vse u- redil. Čas mi je tudi ženo nazaj privedel."

Toda Helena je bila ugenila tajna Telemahova čustva. Na samem mu je rekla:

"Dragi fant, ne razumem te. Navzikaja je hči mogočnega in bogatega kralja, kateremu je tvoj oče dolžan veliko zahvalo. Mlada je, brhka, razumna, čed- nostna. Odlično ti bo vodila gos- podinjstvo. Tvoj oče je mogel sam to videti: sama si pere pe- rilo. Tega kraljevske hčere no- čejo več delati, tako pokvarjeni so časi. Rada te ima, na vse zad- nje, in vem, ker se iz ponosa no- če zaupati materi, da se pogosto- ma joka zaradi tebe, v naročju dobre dojilje Eurymeduze. Za- kaj s hladnostjo žališ tako lju- beznivo deklo? In zakaj zavračaš srečo, ki so ti jo namenili bogo- vi?"

"Povem ti," je rekel Telemah, "ker že hočeš vedeti. Tista, ki jo ljubim ..."

"Nikar ne govori, ljubi fant," ga je prekinila Helena. "Vem, da si, kakor toliko drugih, žr- tev zle dražesti, ki izhaja od me- ne navzile moji volji. Moja ža- lostna slava ti je zmešala gla- vo. Da, jaz sem tista, ki so se za- rudi nje poklali tisoči mož in zaradi katere je toliko mater, že- na in nevest prelivalo solze v po- tokih ... Res je, vse to se mi je zdelo skoro laskavo. Toda že od davna ne čutim več ponosa. No- benemu možkemu nočem več povzročiti nesreče. Sita sem pusto- lovčič. Edina želja, ki jo še i- mam, je ta, da bi ostala pokojna in mirna pri Menelaju, kateremu moram poravnati še velik dolg. Prav res so že dovolj go- vorili o meni. Sicer pa, zdaj sem stara ženska ..."

"To ni res!" "Kaj hočeš torej?" "Odvesti te."

"Ze večkrat so me odvedli. Te ta misel, drago dete, prav nič re- ohladi?" "Ravno nasprotno."

"Ah, nesrečnik, nesrečnik! Toda povej mi, kam me misliš odpeljati?" "Prinesel sem seboj dvanajst talentov zlata in od matere i- mam na otoku Zakinthu bogato posestvo."

"Torej tako bi te ne bilo sram, da bi odvedel ženo gostitelju?" "Saj ne storim tega iz sovra- štva do njega. Sicer so pa dru- gi pred menoj že storili isto. In pokorim se bogu, ki je močnejši od moje kreposti."

"Toda če bi moj mož oborožil ladje, da bi odpul pome?" "Trojanake vojne ne bo nihče iznova začel. Sicer pa, kaj mi mar?"

"Pa je mar meni, ki hočem u- mrejeti v miru. Pojdi, pusti v miru njo, ki je že preveč potovala. Nav- zikaja, ta je še nedotaknjena ..."

"Ne ugajja mi." "Ugonablja se od žalosti ..."

"Neumnica je, nič drugega." "Ojoj! Drago dete, vidim, da te ima v oblasti kruta ljubezen, nesrečno božanstvo, zakaj hudo- ben postajaš. Pojdi, pojdi! Nav- zikala sem se vzburjati zločine v srcih mož."

Helena ga je po teh besedah zapustila in odšla na širne vrto- ve kralja Menelaja razmišljat.

Tam je v oddaljenem gaju na- lala Navzikajo vso objokano. Mlado deklo se ji je vrglo v objem.

"Kraljica," je zaječala, "zara- di tebe trpim in zato te prosim pomoči, ker si dobra in polna mo- drosti." S presekanih besedami ji je opisovala svojo ljubezen do Telemaha in kako se ji nehalo-

než zdi mikaven navalic hladno- sti in kako si je zasajala srečo in lepo življenje tam doli, z njim, na tem miroljubnem otoku Fejakov, "kjer ljubljeno ženo in plodovito mater, vso vdano nje- mu, katerega bi bila ljubila pr- vega, edinega in za vse življen- je."

Pri teh besedah so se Helenine trepalnice sklenile in čisto čelo se ji je zamračilo, toda to je tra- jalo samo trenutek.

Dolgo sta se obe sprehajali po vrtu. A zdaj je govorila Hele- na ...

Zvečer je uspelo Heleni, da se je sama s Telemahom znašla v kotu stebrišča:

"Lagala sem ti," mu je rekla s tihim glasom. "Ljubim te. Odvedi me."

"O tem sem bil prepričan," je preprosto odvrnil Telemah, "in zato sem že vse pripravil v ta namen. Naročil sem v Pylosu la- djo, popolnoma opremljeno za odhod. Jutri o mraku te pričaku- jem v pristanišču."

"Pridem," je rekla Helena, "z eno mojih služabnic ..."

Noč je padala. Telemah je stal na nabrežju in zagledal dve žen- ski, zakriti s pajčolan, ki sta se bližali. Ena od njih se je zdelo mlada in sloka in je korakala z lahkotnimi koraki.

"Ah!" si je dejal, "kakšna mladostna hoja na videz. Samo Helena — edina med vsemi smrtnimi ženskami ima ta božan- ski korak!"

Pristopil je k nji. Položila si je prst na usta iznad pajčolana. Brez besed ji je pomagal, da se je ukrcala s služabnico in pope- ljal jo je na krov, kjer je bilo pripravljeno razkošno ležišče.

Ladja je odrinila od brega. Telemah je skušal dvigniti potnici- tenčico. Narahlo ga je odrini- la in zamrmrala: "Jutri!"

Razumel je to sramežljivost in je šel in legel na krmil, kjer je pod nebržižnimi zvezdami nemir- no spal.

Ob zori se je vrnil na palubo, da bi opazoval, kako se bo zbu- dikala Helena — in spoznal Navzi- kajo in njeno dojiljo Eurymedu- zo.

Mlado deklo je sedelo na ležiš- ču in ga gledalo malce preplaše- no. Poskušala se je smehljati in ga prositi odpuščanja z vlažni- mi očmi.

Telemaha je pograbila silna jeza:

"Ah," je kriknil, "zvižaja je za tako preprostost res imenitna! Nisem vedel, da je v vaši deželi običaj, da poštna dekleta teka- jo za možiki, in da si jih jem- ljejo z zvižajo. Nisem te ljubil, Navzikaja: toda kakšna čustva naj zdaj gojim do tebe?"

Navzikaja je bruhnila v jok: "Saj nisem sama hotela," je jecljala, "Helena me je nagovo- rila k temu. Zagotovila mi je, da je to potrebno in da se bo vse dobro končalo. In dolgo sem se branila, preden sem jo uboga- la."

"Helena, praviš? Helena? To- da po tem takem ..."

Telemahov srd se je trenutno obrnil proti Heleni. Toda ker je bila božanska hči Ledina daleč in ker je ni mogel doseči, se je iznova lotil Navzikaje.

"Ta pustolovščina je bedasta," je rekel. "Zakaj — kaj naj pa storim s teboj?"

"Tega ne vem." "Kaj če bi se pozabaval s te- boj kakor z ujetnico, ker si se mi tako lepo ponudila?"

"Tega ne storiš, ker nisi hu- doben, sicer bi me pa dojilja bran- ila."

"In če se vrnem v Pylos in te postavim na obalo, da boš v po- sme mimoidočim?" Navzikaja se je prišla z roko za srce in vzkliznila: "Doji- lja, dojilja," in se onesvestila.

Med tem ko je Eurymeduza skrbela zanjo, je Telemah ogledoval mlado deklo. Prvič se je osvestil, da je sicer morda manj lepa od Helene, pa bolj sveža in res dražestna. Potem pa toliko slabosti in hkrati nedolžne drz- nosti, tako zaupljiva in neustra- šna ljubezen, vse to ga je malo po malem genilo prav v dno srca.

Ko se je Navzikaja zavedla in pogledala Telemahu v oči, je spo- znala, da ji ni več sovražen. Na pol se je dvignila in pala Ulikso- vemu sinu na prsa rekoč:

"Reši me, prijatelj, in vzemi me za ženo, ker ni drugega izho- da, da bi me rešil."

Paul Thompson, farmar v Northwoodu, Ia., ogleduje koro svoji farmi.

roke oklepale in ki je čutil tesno ob sebi to mlado, milo proseečo telo, je moral priznati, da je poražen.

"Gruva," je rekel "na Itako, in predstavim te mojim zlahtnim staršem ... Toda božanska Hele- na se je nevedno poigrala z me- noj."

"Odpuščam ji to," je rekla Na- vzikaja, ki se je smejala v sol- zah. K. D.

HUMOR

Na lastno pest se razorožuje

Vojaku manjka na sukknjicu gumb in častnik se jezi: Kaj pa misliš o sebi? Mar si več kakor ženevska konferenca, da se razo- rožuješ na lastno pest.

Vse v redu

Gospod šef, našega blagaj- nika je povozil avto in sedaj leži v bolnici.

Hvala bogu, jaz sem pa že mislil, da ni prišel v pisarno, ker je pobegnil z blagajno.

Poznavalec

Življenje na kmetih vam torej ugaja? Gotovo se spoznate tudi na rejo domačih živali. Ali vam kure dobro neso?

Med prijateljicami

Praviš, da si plačala za čenje rokavic en frank. Ja, pa dala rokavice očistiti v la- govini in morala sem plačati franka. Kako je to mogoče?

Najbrž računajo po vsi rokavic.

Naročite Mladinski list, boljše mesečnik za slovensko dino!

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Fe akcija 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta štete eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k oni naročilo Prosveta stane za vse enako, za člana ali načlane \$6.00 za eno leto niso. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 za tednik, se jim šteje k naročninu. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Cincero in Chicago je ...
1 tednik in..... 4.90	1 tednik in.....
2 tednika in..... 5.60	2 tednika in.....
3 tednika in..... 6.40	3 tednika in.....
4 tednike in..... 7.20	4 tednike in.....
5 tednikov in..... niš	5 tednikov in.....

Isполnitve spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Order v plamtu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnile:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član ali če se preseli proč od družine in bo sahteval sam svoj list tednik moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na list Prosveto, to takoj nanesti upravništvu lista, in obenem doplačati vsoto lista Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvu list datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime..... Čl. družina N.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledočih članov družine:

2)..... Čl. družina N.....

3)..... Čl. družina N.....

4)..... Čl. družina N.....

5)..... Čl. družina N.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik..... Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnika, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J.

TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerno, unizsko dele pro

Plašite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 SO. LAWDALE AVENUE

CHICAGO, ILL.